

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

ГОД I.

ИЗДАС

ТЕЧ. I.

ДМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЪ.

Четвртакъ, 30. Іуліа.

Число 9.

1842.

РЪЧЬ У СВОЄ ДОБА.

I.

Безъ добре младости нема памет
не старости.

одъ

Людевита Вукотиновића.

(конецъ)

Nos рома notamus... мысле празна, илли поквареномъ и гиздавомъ душомъ надута трупла, коя мню, да ће іймъ одъ части штогодъ однасти, ако се прама нижему одъ себе пріятельскимъ укажу..... О слабе тактике..... Мени се чини, да свѣтъ онога, кој се пріятносћу и любезносћу своимъ подложницима, или онима, кое за манъ одъ себе држи, приближава, да, реко, онога свѣтъ штує. На кратко дакле само то вали мыслити, да се много учимо. У наше време ништа нетреба, него прво наука и новаца, друго наука и новаца, и треће наука и новаца!... Заиста, нити ће буда ластый богатацъ далеко доћи, нити ће подрпаный поста ловора много добити... Едно безъ другога нашта неваља. Протива тога ништа се казати неможе; ма-монъ є онай живацъ, безъ којега ніе нитко кадаръ штогодъ подузети, нити срѣтно произвести. Блескъ одъ новаца све створи, само талента не.... Али нити убогий талентъ неима блеска.... Бадава, аргирократію (*Geldherrschaft*) неће нитко изкоренити, макаръ и све кратіе укратили!... Ово дакле *ad notam*. У осталомъ само ово двоє у обзиру наши домородны младића напоменути имамъ:

Прво. Младежь мора мотрити, и учити се, да добро позна станъ домовине свое; особито пакъ сусѣдне државе. Какогодъ у свакданѣмъ животу поєдини людій треба, да свакій сусѣда свога позна, тако є и кодъ цѣлѣ народа. Даље да позна станъ и околности онога круга, у који ће ступити. Младежь се мора у конституционалной домовини за рана трудити, да духъ закона проучи, да позна и увиди потребоће народа, и да се особито у говореню обучи; јеръ шта хасни Конгрегације и Дјете *) имати, кадъ неима парламентарски знаності? Тому се одъ младости учити морамо, толи читанѣмъ, толи упражнявањемъ. Каснѣ є залуду, ма се и трудили; остаћемо увѣкъ кано болзљиви Ѣаци, кој трудомъ научену лекцију проповѣдају... Говоръ мора изъ срца изтицати. Свакій треба, да дубоко чувствує оно, што ће да говори. Къ тому треба изображености и крѣпкоће душевне. Шта ће онай говорити, којега сва знаность стои у говору, кога ни научио ше?... Еданъ противоворъ (*contradictio*), и прошла є сва тежко научена ораторија. Тада тражимо сву могућу помоћь у тијулама; изъ чега се често породи развалина нашегъ големогъ говора... То є животъ, када рѣчъ изъ срца тече; то є духъ, кој оживљава сва претре-

*) Мы сюде можемо јошь додати Народне Сaborе, Избране Общтине и т. д. У.

саня. Тамо се ума човечијег сила и вредност и најбољ указује, где се вѣши и ватрени оратори за добро свои суграђана боре.

Друго. Скрайне време је, да наша младеж путовати почне. Код други изображены Европе народа тай обичай влада, да младићи тако зване вакаџије путовањем проводе. Нетреба дакле код њуће сједити, и за оно два месеца заборавити, што смо у школи научили. Знамо птице ловити, у ловъ ићи, и у *dolce far niente* живети. У домовини пакъ тако смо инострани, да већиномъ, кадъ школе свршимио, једва то знамо, где ближња варошь лежи. Нетреба къ путованю хиљада, нити стотина много, јеръ паметно треба путовати, и нећи зато по свetu, да човекъ купује разне ствари, да се гости, и да којакављевента буде... него ваља торбицу на леђа узети, и пешке ходити, гледати, питати, и учити се, како люди у другимъ странама живе, шта добра, шта хрћава имаду, и шта у нашемъ народу коре, шта ли пакъ хвале. Таковимъ трудомъ купи се изкуство, тако се пуне листови нашега живота. Кадъ потомъ данасъ сутра кој тежкиј случај дође, можемо књигу нашега пређашњега живота отворити, и тамо много наћи, што намъ разрешити може неволју, у кое смо пали... То је права школа, кадъ човекъ у среду света стои, остављије самъ себи, својој бриги, својој якости, својој памети. У томъ лежи изкуство, у изкуству пакъ велика часть мудрости и среће... Немойте дакле, домородни младићи, код њуће сједити, — путуйте; вы, који много блага немате, путуйте по домовини, наша вамъ гостовитост врата отвора... Вы пакъ, кој сте имућни, путуйте у ипостране државе, и обратите за тимъ изкуство ваше на корист домаћине. Путуйте у Славенске државе, да видите, у чему стои сродство међу нама и нашомъ браћомъ Славенскомъ, кое су

симпатије наше, какове крѣпости, и какво стане изображености је тамо?

Ето вамъ мысли моје. Вѣрујте ми, да ће свакиј, који добру младост превижи, и паметну старост доживити. Младост је темељ, старост је задатак на темељу томъ узидано.

Наравословио.

Месечна риба. У Брентанскомъ пристаништу съ почеткомъ прошавшегъ месеца више је пута ухваћена била тако названа месечна риба. Јоште пре двј године рыбари су ухватили рибу ове врстe, којој наравословци даду горе споменуто име. Тѣло рибе ове изгледа као месецъ. Оно је сребрнимъ блѣштомъ (*Schimmer*) покривено, који се поћу као труло дрво свѣтили.

Сатъ одъ била. На острву тако названомъ Цайлонъ расте неко билј (*sindriema*), кое жительима овогъ плодоносногъ острива служи у мѣсто сата; будући особито свойство у себи има: оно одъ 4 сата после подне до 4 сата изъ јутра непрестанце отворено стои; за осталы пакъ 12 сатова је затворено.

ДОПИСИ.

У Сент-Андреј 2. Јула 1842.*)

Данашњи данъ био је за овдашњу Србску общину данъ радости и веселија. Ихово Высоконреосв. Г. Јосифъ Рајачићъ, Епископъ Вршачкиј, бавећи се у Будимској, тако званој царской кући, имао је доброту како свога брата дјецезалога Г. Епископа, пре неколико дана изъ Будима овамо дошао ће, тако и общину посјетити. Око једанаест сатиј мѣстно га свештенство, магистратъ, избрана община и свијој троји школа ученици се младежь подъ развијеномъ школскомъ заставомъ стоећа, најусрдније у Епископској резиденцији дочека и поздрави. Звона у свимъ нашимъ црквама, кано и у католичкој громогласној звониле, и тимъ огласила, да преосветленый гост је овдашњу, србскимъ млекомъ одеоју, но и србскимъ духомъ дишују, общину посјетити долази. Господинъ домаћинъ славнимъ обѣдомъ је свогъ милога госта и осталу мѣстну господу у епископској резиденцији дворани господски и богато угостио, у овој, великој, резиденцији, у којој Патријарх Чарноевичъ и седамнаестъ Епископа, мирно, задовољно и весело живећи, своје госте и пријатеље су дочекивали и гостили. — По пріјатномъ обѣду и веселомъ, народности пуномъ разговору, посјетивши

*) Ово писмо текъ најмъ је ономаде у руке дошло.

Г. Епископъ Вршачки Г. Лазара Нешко, земљо-
држца одъ Литманове, у шесть сатиј у вече пра-
ћенъ одъ више кола вратио је интрагацје у Будимъ.

Г. Епископъ Рајачић је обшири Сент-Ан-
дрејской непознати био. Онъ је г. 1838. изъ Беча
долазећи, Христово свјетло Воскресење, у соборној
цркви божествену литургију служећи и за торжественомъ
литијомъ идући, радостно провео. И садъ, пре
него је нама на посјету доћи изволио, како је обшири
чула, да се онъ у Будиму налази, таки је оправи-
вала шесть депутираца, да га поздраве.

С. Быв.

У Сомбору 28. Јула 1842.

Јавилиште у вашимъ листовима, да је 5. п. р. Юл.
присјео у Сомборъ одъ высочайшегъ мѣста наиме-
нований краљ. Комисаръ Баронъ Емеркъ одъ
Редлъ. — Онъ је тога ради къ нама дошао, да
высочайшу и милостијашу резолуцију, која је о-
перату бившегъ кр. комесара Хертеленда послѣдовала,
у дѣјство приведе — оно, што је до-
садъ неурядно било, да исправи и у добаръ редъ
постави, да рештаурација држи, и тимъ развоена
узамињимъ неповѣренемъ магистрата и обшине
срца у једно слје, и свему грађанству давио жела-
мо согласије и примиренје поврати. — Да ће се све
ово изпунити и најљубишемъ изходомъ крунисати,
то намъ досадашњи мудре предхвалијогъ Г. кр.
Комисара уредбе, племенитији и правдолюби-
вый характеръ за то доволено јестве, а и сама обшина
о томъ се већ никамо несумњи. У скакој прилики
видимо Г. кр. Комисара благе, безпристрастне, пра-
ведне и на обште добро кланеће се поступке. —

14. т. м. држао је Г. кр. Комисаръ прво своје
съ магистратомъ засједање, у комъ је предложену
высочайшу резолуцију публицирао. Резолуција та је
донала: да су многе магистратуалне особе — збогъ
различитији непоредака — изобличене биле. —

Кадъ је то магистрату чрезъ Г. кр. Комисара
објављено било, онда је призвао Г. кр. Комисаръ
общину, коју је такођеръ, збогъ његовогъ непоре-
дака, именомъ краљевскимъ изобличио. —

У хитости и то вамъ још јавити непропуштамъ,
да је у истомъ засједању једанъ одъ најважнији пред-
мета, који је често великомъ између магистрата и
общиномъ несогласије и раздору поводъ давао, пре-
кинуо се; а то је избранје депутирата на Дисту. По-
сле два читава сата трајаћегъ препиранја, изреченомъ
Г. кр. Комисара пресудомъ, у томъ је магистратъ съ
общиномъ сајдио се и согласио: да се у будуће
депутирти узамињимъ поразумљењемъ избирају. А у
случају, ако се магистратъ са общиномъ согласио
небы, магистратъ имаће власть четири одъ католич-
не, а четири одъ православне стране разумије, мо-
ралне и у земальскимъ правама искусне особе, које

се или у избраној обшини или изванъ те налази, ка-
андидирати, а обшина одъ овога двојицу, једногъ
католика а једногъ православногъ, изабрати. — На
мѣсто бившегъ бирова постављају до рештаурације,
којој се Септембра мѣсецема најдамо, за бирова нај-
старији сенаторъ Стефанъ Естергоми. —

Л. М.

У Липтовскомъ Св. Микулашу 27. Јула 1842.

У великомъ спровишију (General-Congregation) Липтовске вармеће, обдржаваномъ 6. т. м., читанъ је био дописъ Гемерске вармеће, у којемъ ова позива нашу вармећу: да бы протива народнога посланства, које су Татрански Славени съ почеткомъ Юніја т. г. у Бечу оправили, протестацију кодъ Нјивогъ Величества учинила у томъ смислу: да се овай од-
важнији коракъ строго каштигује. Ово Сталиши и Редови Липтовске вармеће примити нису хотели, него су напротивъ тога освѣдочили се: да праведномъ захтјеванју Славена и њивомъ изображавању у материнскомъ језику никоимъ начиномъ препоне на путъ стављати немогу, будући сви, изъ који се велико спровишије Липтовско састоји, признати морају: да су рођени Славени. Гласъ о овомъ освѣдоџењу наше вармеће вала да се пронесе одъ Вага до Драве и Саве, па и до ушћа Дунава.

По долеподписаному издавану „Wlastensky“ Kalendär“ за год. 1843 већ је готовъ, и можеће скоро у књижари Јос. Еггенберга у Пешти добити. Кљ њему припадају „Slowensky“ Pozornjik“ садъ се слаже и штампа.

Кашпаръ Фејрпатахи одъ Клачана.

ДОМАЋЕ ВѢСТИ.

Будимъ. Нј. ц. и кр. ап. Величество достаја-
ло је на упразњењу при кр. Намѣстничтву три мѣста
Михаила Амбруша, Лудовика Шедиуса,
досадашњи истога Намѣстничтва секретаре, и Јо-
сифа Одри, Бачке Вармеће Вицежупана, Савет-
ницима и Референдарима најмилоствије именованати.

Нјево Высокородије Михаилъ Баронъ Михаил
Лѣвић, ц. кр. Фелдмаршаллайтнантъ и Дивизион-
еръ у Темишвару, Витезъ Леополдовогъ Ордена и
Властицикъ пѣшачке регементе Нро. 53, постављају
је у станѣ мира съ карактеромъ Фелдцайтмайстера.

Пешта. Изъ поуздане руке добијлисмо ту радостну
вѣсть, да ће 20. р. Августа о. г., на данъ Св. Сте-
фана, темељ столному овде у Пешти мосту за цѣ-
ло положенъ быти. Особита славиностъ ова увѣ-
чана ће быти назочноску Нј. ц. кр. Высочества Ерц-
херцога КАРАЛА, Губернатора краљевине Ческе,
кој на ту славиностъ у мѣсто синовца свогъ, Нј.
Величества најмилоствија нашегъ Краља, къ нама

долази. Одсадъ дакле дань двадесетога Августа четвероструко ће Угарска славити, прво као светији дань својег првог християнскога Краља и основателя конштитуционалине свое слободе; друго као именјији дань Нђово Светлости Принца Стефана, најстарјег сына мудрота нашега Нестора, краљевине Палатина, кои је себе у својим младињама вѣчнао знаменитим заслугама о домовини нашој, особито о Пешти и Пештацима, кои смо га у време потопљења г. 1838 гледали, како је борио са надутим таласима разјрена Плутона, нама помоћи и избављаји тражио и пришао. — Двадесетији Август славиће потомство наше као дань, у ком је основано осмо чудо свјета за Угарску, подгнут је сталнога моста, преко којега ћемо како у прашном јулију, тако и у сијенском Декембру, у тојловији Августу и хладном Јануару слободно прелазити. — Найпосле у зборнику славодобити Угарског уписан ће быти двадесетији Август као дань, кад је опет на срећну земљу Угарску стала једна срећна нога срећне лозе Царске, пред њу себе простиремо кличући: Благословен град.

Изь истога извора још разумѣлисмо, да ће на два дана пре споменуте славности овамо у Пешти доћи Нђово Высокоблагородије Господину Георгију Барону Сина са супругом својом Господијом Катарином, рођеном Дерра, кому јединому захвалити имамо, што ће на украшење и величанство читаве краљевине наше динисе сталнији мост. — Такођер извѣстно знамо, да је Нђово Благородије Господину Вилхијелму Тирней Кларку, првом и најславнијем у Енглеској инжиниром, којега пострано знаме, вѣштина и способност по цѣлому је свјету чувена, 31. р. Јула изь Лондона пошао. Овде у Пешти очекује 13. р. Августа. Оије је план ј споменутог моста направио, и иђа у дјело пријести предузето. У путу свом проћиће кроз Маутхаузен, где ће провидити, како се гранитъ (камен) за истији мостъ сјече.

Овога за сада. Како о збјитисе имајућој славности, тако и о самом мосту у свое време више ћемо говорити. —

Изь Беча од 23. т. м. пишујамо: да Нђова Светлость Господар Јаков Милош, у пратњи са својим секретаром Г. Јаком Јивановићем, овој дана полази на путь у јужну Немачку. —

Листъ овай излази два пута у седмици, сваког Четвртка и Недеље, Четврткомъ на по табака съ објазомъ ношива, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на свакој ц. кр. пошти съ полгодишњим ценијомъ за изванске 5 фор. ср., за Пештаце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедицији Пештанско-Будимског Скорочече, находитој се при учредништву у Пешти у Бедемској улици (Bastei Gasse) № 349.

У БУДИМУ, Словима кр. Свеучилишта Пештанскога.

Писма изь Арада од 18. т. м. явљаю намъ, да је Нђово Высокородије Брховнији г. и. с. народни школа Надзоратель Г. Евгеніј отъ Ђурковић, на путу школске свое визитаціје онда се тамо налазио, а одтуда да је отишао у Великиј Варадъ, одъ када ће најдуже до 7. Августа у Пешти се вратити. —

Изь Новограда од 22. т. м. пишујамо: „Благородни и Высокоученни Г. Др. Петар Јовановић, мѣстни у Гимназији поезије професор и привремени директор народни наши школи у Сремском и Славонском котару, још 15. т. м., по свршетку гимназијални изпита, отишао је путем Срема, да одь Каменице починијући у сваком мѣсту у време држећеге изпита самъ својомъ особомъ изазочан ће буде, и по уроћеномъ себи дару проникнућа докући способност учителя и напредованје ученика, и да тако о свему достаточно извѣстје старешинству дати у стану буде.“

Будимъ. 28. т. м. Вечерась је Нђово Высокопреосв. Г. Пантелејмону Јивановићу, Епископу Темишварском, у дружству съ Пречести. Г. Архимандриту Бездинскомъ, Самуиломъ Маширевићемъ, враћајући се изь Беча преко Фирода, где се је дуже времена бавио, овамо дошао.

НОШИВО.

(съ образомъ Ч. 5.)

Зелена халаница одь крдонапла съ гайтаны; лила-шешир одь крдонапла съ перѣмъ. Бѣла халаница одь мола съ везомъ; шешир Флорентијеръ съ плаветнимъ перѣмъ.

Цѣна ране у Пешти 28. Јула. Грошић. 6. вр.

	најбољ	средњ	лоше
Пшеница	190	175	160
Наполица	150	140	130
Ражъ	115	110	105
Єчамъ	88	85	80
Зобъ	84	75	70
Проя	—	—	—
Жута каша	—	—	—
Кукурузъ	125	120	—
Св. меса једна фунт.			

Станѣ Дунава.

26. Јул 8' 0" — 25. Јул. 7' 7" 0" — 28. Јул. 6' 11" 6" — 22. Јул. 6' 4" 6" (надъ 0.)